

КОНЦЕПЦИЯ «ТРУДОВОЙ МОНАРХИИ» В. ЛИПИНСКОГО

Л.С. Протосавицкая

Аннотация. В статье изложены консервативные взгляды В. Липинского. Проанализированы типы государственного устройства, исследовано место каждой социальной группы общества в развитии монархического государства.

Ключевые слова: консерватизм, монархизм, аристократия, нация.

THE CONCEPT OF «LABOR MONARCHY» V. LYPYNSKYI

L. Protosavitska

Abstract. In the article the conservative views V. Lypynskoho. Analyze the types of government, studied the place of every social stratum of society in the development of the monarchical state.

Key words: conservatism, monarchism, the aristocracy, the nation.

УДК 34.03

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

І.І. ШЕМЕЛИНЕЦЬ, кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри теорії та історії держави і права

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

E-mail: shemelynets@meta.ua

Анотація. Наукова стаття присвячена вирішенню проблеми класифікації видів юридичної відповідальності і розроблення системи критеріїв, за допомогою яких може бути проведена така класифікація.

У статті аналізується сучасний стан нормативного закріплення конкретних видів юридичної відповідальності, виділяються недоліки такого закріплення та наголошується на відсутності єдиних чітко визначених обставин, що провокують виникнення нових її видів.

Підкреслюється необхідність розроблення єдиних теоретичних конструкцій та дефініцій, які б давали можливість повного з'ясування правової природи кожного окремого виду юридичної відповідальності. У цьому контексті доцільно говорити про прийняття окремого

програмного нормативного акта щодо закріплення поняття та системи юридичної відповідальності.

Обґрунтовується теза про те, що в основу класифікації видів юридичної відповідальності має бути покладено конструкцію теорії державного примусу, відсутність чи наявність якого і означатиме вид юридичної відповідальності.

На основі проведено аналізу розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового закріплення системи юридичної відповідальності.

Ключові слова: *юридична відповідальність, вид юридичної відповідальності, правопорушення, санкція, класифікація юридичної відповідальності.*

Актуальність. Класифікація видів юридичної відповідальності сьогодні залишається однією із найменш досліджених питань у вітчизняній теорії права. В стандартному вигляді в теорії склалося стале уявлення про існування кримінальної, адміністративної, цивільної та дисциплінарної відповідальності. Звичайно, такий перелік видів юридичної відповідальності, що базуються на положеннях нормативно-правових актів, є абсолютно не вичерпним, оскільки система та різноманіття видів юридичної відповідальності постійно знаходяться в динаміці, періодично з'являються нові види, яким притаманні свої, відмінні від інших видів ознаки.

У науковій доктрині до цього часу не розроблено єдиних критеріїв класифікації різновидів юридичної відповідальності та не створено якісної системи, в яку б вміщувались усі види відповідальності, що так чи інакше існують у правовій системі. Відсутність такої системи, ключових критеріїв, необхідних для запровадження та скасування видів юридичної відповідальності, призводить до виникнення таких видів юридичної відповідальності, які інколи відрізняються один від одного лише незначними ознаками. Більшість нових видів юридичної відповідальності не мають достатнього термінологічного апарату, а їх правова природа викликає часом цілком обґрунтовані критичні зауваження з боку науковців та практиків.

Незважаючи на це, нові види юридичної відповідальності виникають періодично, і їх основна мета – це спрощення процедур уже існуючих видів відповідальності або ж їх посилення. Сьогодні можна стверджувати, що окремими видами юридичної відповідальності є лише ті, які мають нормативне закріплення і якісь окремі ознаки, що притаманні саме їм і таким чином відрізняють її від інших видів. У більшості випадків такі види відповідальності вводяться для урізноманітнення засобів державного примусу, тобто, іншими словами, держава шукає шляхи наповнення державного бюджету шляхом встановлення нових видів юридичної відповідальності.

Часом нові види обґрунтовуються суто теоретично, в результаті наукової діяльності вчених, які намагаються доводити існування окремих видів відповідальності, спираючись на методи наукового пізнання.

Науковці намагаються розробляти понятійний апарат в рамках окремих видів юридичної відповідальності, що призводить до виникнення аморфних категорій, в які об'єднуються види, що мають абсолютно різну правову природу. Так чи інакше, можна сміливо стверджувати про існування сьогодні в правовій системі цілої низки різних видів юридичної відповідальності, проте без чіткої системи. Про існування окремих видів юридичної відповідальності часто дізнаємось через закріплення в нормативно-правових актах виду та назви юридичних стягнень чи санкцій, як-то фінансові санкції чи адміністративно-господарські санкції. Разом із тим законодавець не вважає за потрібне визначати поняття цього виду юридичної відповідальності чи поняття цього виду правопорушення, що має бути підставою такої відповідальності.

Все це й обумовлює необхідність наукового дослідження класифікації видів юридичної відповідальності і на цій основі – вироблення критеріїв, за допомогою яких можлива побудова системи юридичної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукову основу проблеми класифікації видів юридичної відповідальності становлять праці теоретиків права, які розглядали це питання в рамках загальної теорії права.

Крім цього, значне місце серед наукового доробку у цій сфері мають наукові праці присвячені сутності окремих видів юридичної відповідальності, що проводились В.К. Колпаковим, Д.М. Лук'янцем, А.Й. Іванським, М.І. Іншиним, Н.М. Оніщенко, В.В. Венедіктовим, а останнім часом – С.М. Мельником, О.О. Кикоть, Н.І. Левченко, Є.Ю. Подорожнім.

Проблема розроблення класифікаційних критеріїв для розрізнення та відмежування видів юридичної відповідальності широко досліджується зарубіжними вченими, такими як С.І. Колотиркіна, Р.Л. Липинський, Л.Р. Оганесян, Д.А. Хачатуров та інші. Незважаючи на те, що сутності юридичної відповідальності, її природі, принципам та окремим елементам і ознакам присвячено достатньо наукових праць, проте проблемам класифікації видів юридичної відповідальності уваги приділено дуже мало, що в свою чергу й обумовило написання наукової статті.

Мета дослідження. На основі наукового аналізу виробити критерії класифікації існуючих видів юридичної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Загальні засади нормативного регулювання юридичної відповідальності та поділ її на види, безумовно, доцільно аналізувати, виходячи в першу чергу із змісту положень Конституції України. Так ст. 61 Основного Закону встановлює, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення, а п. 22 ст. 92 підкреслює, що виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них [1].

На перший погляд, складається враження, що у зазначеній нормі Конституції закріплюються вичерпний перелік видів юридичної відповідальності, а саме: цивільно-правова, кримінальна, адміністративна

та дисциплінарна. Проте таке закріплення видів юридичної відповідальності не означає їх вичерпність, про що йдеться і у рішенні Конституційного суду України № 7-рп/2001 від 30 травня 2001 року. Зокрема Суд зазначає, що положення п. 22 частини першої ст. 92 Конституції України треба розуміти так, що ним безпосередньо не встановлюються види юридичної відповідальності.

І дійсно, поряд із зазначеними в Конституції України в нормативно-правових актах закріплюються й інші види правопорушень, що в свою чергу означає існування інших видів юридичної відповідальності. Нормативно закріплені фінансові санкції, адміністративно-господарські стягнення, конституційно-правові санкції, дисциплінарні стягнення, матеріальна відповідальність та інші. Тому справедливо говорити про різноманіття та розгалуженість видів юридичної відповідальності, не обмежуючись положеннями Конституції України.

Так чи інакше, але все розмаїття видів юридичної відповідальності слід розглядати крізь призму систематизації, оскільки вони не можуть існувати хаотично, а мають бути побудовані в рамках чітких критеріїв.

Юридична відповідальність розглядається в науковій теорії як негативна реакція держави на вчинення особою чи групою осіб певних протиправних дій, що полягає у застосуванні до таких осіб санкцій певного виду. Сьогодні достатньо наукових робіт присвячено комплексному дослідженню юридичної відповідальності в цілому [2] та окремих її видів[3; 4–6].

Найбільш якісне визначення цієї категорії, на наш погляд, дає Д.М. Лук'янець, який доходить висновку, що юридична відповідальність – це регламентована правовими нормами реакція з боку уповноважених суб'єктів на діяння фізичних або юридичних осіб (колективних суб'єктів), що можуть мати вираз у недотриманні встановлених законом заборон, невиконанні встановлених законом обов'язків, порушенні цивільно-правових зобов'язань, нанесенні шкоди або завданні збитків і виражена у застосуванні до осіб, які вчинили такі діяння, засобів впливу, що тягнуть за собою позбавлення особистого, майнового або організаційного характеру [7, с. 5].

Він же, досліджуючи типологію юридичної відповідальності, стверджує, що найбільш логічним буде трактувати юридичну відповідальність як правовідносини, а класифікацію її видів проводити через структуру правовідносин. Правда, відкинувши можливість проведення класифікації через такі складові правовідносин, як об'єкт та суб'єкт, Д.М. Лук'янець виділяє вичерпний перелік видів юридичної відповідальності, спираючись на зміст правовідносин, або на те, в якому порядку реалізується той чи інший вид юридичної відповідальності. У результаті ним наводиться вичерпний, на його думку, перелік видів: конституційна, адміністративна, кримінальна, цивільно-правова, дисциплінарна та матеріальна відповідальність, які можуть поділятися на підвиди. Цікаво, що інші види юридичної відповідальності, зокрема фінансову, транспортну, господарську та інші Д.М. Лук'янець відносить до адміністративної відповідальності, маючи швидше за все на увазі саме спосіб притягнення до відповідальності [7, с. 9]. З приводу цього у

науковців немає єдиної точки зору, а гнучкість адміністративної відповідальності дає можливість говорити про існування окремих її підвидів. Правда, окремі підвиди можуть визначатися, якщо про них йдеться у законодавстві. Так, наприклад, Кодекс України про адміністративні правопорушення прямо вказує на те, що відповідальність, яка передбачена Митним кодексом України та кардинально різниться за видом та змістом санкцій, є саме адміністративною, і це в принципі дає можливість говорити про різноманіття адміністративної відповідальності. Що ж стосується фінансової відповідальності, то в більшості випадків законодавець зазначає, що стягнення, зазначені в нормативно-правовому акті, є саме фінансовими санкціями, і їх накладення не здійснюється в порядку, визначеному в Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Фінансова відповідальність сьогодні розглядається як окремий вид, якому притаманні специфічні ознаки і, що найцікавіше, із усіх видів вона розвивається чи не найбільш динамічно. Звичайно, за більшістю ознак, зокрема такої, як публічно-правовий характер, цей вид відповідальності схожий на адміністративну, проте за особливими критеріями її слід виділяти в окремий вид. Сьогодні можна сміливо говорити про те, що фінансова відповідальність має інші підстави, ніж адміністративна, іншу природу санкцій, інший суб'єктний склад, іншу процедуру застосування, ніж це визначено в Кодексі України про адміністративні правопорушення, а отже, є окремим видом.

Дуже цікавою в цьому контексті є судова практика. У рішенні Миколаївського окружного адміністративного суду у справі № 814/2156/16 від 6 лютого 2017 р. зазначається наступне. Суд не може погодитися з поясненнями представника відповідача, що відповідальність, передбачена абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ та ч. 2 ст. 41 КУпАП, – це різні види відповідальності, а тому на них не розповсюджуються гарантії, передбачені ст. 61 Конституції України, ст. 4 Протоколу №7 Конвенції, з наступних підстав.

По-перше, диспозиції абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ та ч. 2 ст. 41 КУпАП в частині визначення зазначеного правопорушення абсолютно тотожні: «фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту)», які не мають жодної відмінності. По-друге, суб'єкти відповідальності, як за абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ, так і за ч. 2 ст. 41 КУпАП повністю збігаються, оскільки в обох випадках до відповідальності притягається фізична особа-підприємець. Зокрема, у санкції за ч. 2 ст. 41 КУпАП розмір стягнення для фізичної особи-підприємця визначено окремо від стягнення для посадових осіб підприємств, установ і організацій. По-третє, в обох випадках у санкціях статті передбачено один і той самий вид стягнення: штраф у грошовій формі. Тобто, обидві відповідальності, передбачені абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ та ч. 2 ст. 41 КУпАП, є за своєю сутністю штрафними (каральними), і жодна з них не має ознаки правовідновленої (компенсаційної) відповідальності. Саме штрафний характер відповідальності, передбаченої абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ та ч. 2 ст. 41 КУпАП, дає підстави суду ототожнювати ці норми як

один вид відповідальності, який відповідно до цілей Конвенції вважається кримінальним. По-четверте, та обставина, що санкції, передбачені абз. 1 ч. 2 ст. 265 КЗпПУ та ч. 2 ст. 41 КУпАП, містяться у різних нормативно-правових актах, та відповідно до національного законодавства не відносяться до кримінального переслідування, не є вирішальним, оскільки важливішими за «тестом Енгеля» є другий та третій критерії. У рішеннях «ОСОБА_7 проти Росії», «Остерлунд проти Фінляндії» ЕСПЛ зазначив, що ст. 4 Протоколу № 7 має розумітися як така, що забороняє переслідування або судовий розгляд щодо правопорушення, якщо воно виникло з ідентичних фактів або фактів, які по суті були однаковими.

Таке рішення суду про віднесення адміністративної та фінансової відповідальності до юридичної відповідальності одного виду створює підґрунтя для вибору окремого виду, що, швидше за все, при такому трактуванні призведе до нівелювання адміністративної відповідальності, оскільки там і стягнення менші, і процедура притягнення до відповідальності складніша.

Як би там не було, це ще раз свідчить про необхідність вироблення критеріїв класифікації видів юридичної відповідальності.

Базуючись на кардинальній відмінності публічного та приватноправового регулювання, слід говорити і про кардинальні відмінності у видах юридичної відповідальності, які застосовуються у публічній чи приватній сфері. Юридична відповідальність у публічній сфері є різновидом державного примусу, негативною реакцією держави на вчинене правопорушення. У приватній сфері юридична відповідальність носить компенсаційний характер і, як правило, не пов'язана з державним примусом. Таким чином, усі види юридичної відповідальності можна поділити на дві великі групи: публічна юридична відповідальність та приватна юридична відповідальність. Основним критерієм у цьому поділі є не сфера відносин, а характер та процедура, притаманна або публічному, або приватному регулюванню, тобто, наявність або відсутність публічного інтересу. До видів публічної юридичної відповідальності слід відносити: конституційну кримінальну та адміністративну, фінансову відповідальність. До приватної – цивільно-правову, господарську, матеріальну та дисциплінарну.

У межах такого поділу необхідно детально виробити критерії співвідношення видів юридичної відповідальності в одній групі. Сьогодні більш-менш розроблено і нормативно закріплено співвідношення між кримінальною та адміністративною відповідальністю, підстави яких відрізняються між собою за ступенем суспільної небезпеки. Натомість, як категорію суспільної небезпеки застосувати до фінансового порушення, і який вона має ступінь суспільної небезпеки порівняно з адміністративним правопорушенням, не зрозуміло. Фінансові санкції сьогодні встановлені в такому розмірі, що інколи перевищують розмір кримінально-правових.

Торкаючись питання про уніфікацію видів юридичної відповідальності, напевно, слід говорити про перспективи перегляду правової природи адміністративної відповідальності. Усі види стягнень,

що накладаються адміністративними органами в межах фінансової, бюджетної, податкової та інших видів відповідальності, так чи інакше носять адміністративний характер, і за умови модернізації адміністративної відповідальності стануть її частиною. По суті, якщо переглянути зміст адміністративної відповідальності в напрямі запровадження відповідальності юридичних осіб, урізноманітнення адміністративних стягнень, потреба в існуванні спеціальних видів просто відпаде, а ми отримаємо можливість говорити, наприклад, не про бюджетну чи фінансову відповідальність, а про адміністративну відповідальність у бюджетній чи фінансовій сфері. Тому підтримується позиція, згідно з якою фінансова та адміністративно-господарська мають з часом стати різновидами адміністративної.

Те ж саме стосується уніфікації цивільної, господарської та, можливо, і матеріальної відповідальності. Усі ці види різняться між собою не характером, а суб'єктним складом та процедурою застосування. Проте за змістом вони майже ідентичні.

Із загального поділу юридичної відповідальності на публічну та приватну впливає ще один критерій, за допомогою якого можна провести класифікацію видів юридичної відповідальності – це критерій наявності договірних зобов'язань. У цьому контексті можна виділити дві групи – відповідальність за порушення законодавства та відповідальність за порушення договірних зобов'язань. З цього приводу професор В.К. Колпаков зазначає, що у разі порушення договірних зобов'язань відповідальність у такому випадку повинна бути цивільно-правовою, а не адміністративною за умови, що у цьому випадку не порушуються публічні інтереси [8, с. 88].

В літературі зустрічаються й інші підходи до класифікації видів юридичної відповідальності. Автори підручника «Теорія держави і права України» пропонують класифікувати юридичну відповідальність за змістом санкцій та за формою здійснення. Зокрема, вони стверджують, що за змістом санкцій, що застосовуються за вчинене правопорушення, розрізняють штрафну та правопоновлюючу відповідальність. Штрафна (каральна) відповідальність настає за вчинення злочинів, адміністративних та дисциплінарних проступків. Вона має відносно визначений характер, оскільки штрафні санкції, як правило, передбачають нижчу межу покарання, а також призначаються з урахуванням обставин вчинення правопорушення, особи правопорушника, мотивів, засобів та наслідків порушення норми; засоби покарання призначаються спеціальними органами держави чи посадовими особами; передбачає більш жорсткі міри покарання, що призначаються за правилом покриття більш суворим покаранням менш суворого; передбачає чітку професіональну форму реалізації, що закріплюється нормативно; забезпечує покарання правопорушника і має примусовий характер.

Правопоновлююча відповідальність настає відповідно до норм цивільного права. Вона має абсолютно визначений характер, що зумовлюється можливістю чітко визначити розмір спричинених збитків без

урахування особливостей обставин правопорушення; забезпечує можливість відшкодування спричинених збитків чи виконання покладених обов'язків добровільно без втручання держави; передбачає застосування всіх встановлених засобів впливу і більш суворі із них не перекривають менш суворі, як у штрафній відповідальності; може здійснюватись поза процесуальною формою, якщо не потребує примусового виконання; може застосовуватись на будь-якій стадії відповідальності.

За формою здійснення розрізняють: судову відповідальність, що призначається органами правосуддя в результаті розгляду ними певної справи; адміністративну, що покладається спеціальними органами за порушення порядку управління [9]. Інші автори проводять класифікацію, спираючись на загальну природу юридичної відповідальності [10, с. 298].

Висновки та перспективи. Таким чином, для якісного застосування кожного законодавчо визначеного виду юридичної відповідальності необхідно детально з'ясувати їх правову природу і на основі цього провести класифікацію видів юридичної відповідальності. Класифікацію видів юридичної відповідальності слід здійснювати, виходячи з теорії публічного інтересу, оскільки його наявність чи відсутність обумовлює вибір конкретного виду відповідальності. Важливим аспектом, який має значення для проведення класифікації, є наявність договірних зобов'язань. Сьогодні, з метою вироблення єдиних критеріїв існування юридичної відповідальності, назріла необхідність прийняття єдиного нормативно-правового акта, який міг би закріпити вичерпний перелік видів юридичної відповідальності, їх співвідношення між собою, вироблення єдиного понятійного апарату тощо. Таким нормативно-правовим актом може стати Закон України «Про юридичну відповідальність», який міститиме теоретичні конструкції побудови системи юридичної відповідальності в Україні.

Список літератури:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 14.
2. Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах [Текст] / Н. М. Оніщенко [та ін.] ; заг. ред. Н. М. Оніщенко ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К. : Юридична думка, 2009. – 216 с.
3. Іванський А.Й. Фінансова-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження [Текст]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 / Іванський Андрій Йосипович; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 36 с.
4. Кикоть О.О. Господарсько-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / Кикоть Олена Олександрівна ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. – К., 2013. – 20 с.
5. Мельник С.М. Типологія юридичної відповідальності за адміністративним правом України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Мельник Сергій Миколайович ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – 18 с.

6. Усенко В.Ф. Правові проблеми застосування ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення / В.Ф. Усенко, І.І. Шемелинець // Юридична Україна. – 2010. – №3. – С. 46–51.

7. Лук'янець Д.М. Типологія юридичної відповідальності [Текст] / Дмитро Миколайович Лук'янець // Юридична Україна. – 2004. – № 3. – С. 4–10.

8. Колпаков В. К. Кодекс України про адміністративні правопорушення: пошук нової парадигми / В. К. Колпаков // Право України. – 2004. – № 7. – С. 85–89.

9. Теорія держави і права. Академічний курс [Текст] : підруч. / [О. В. Зайчук та ін. ; відп. ред. О. В. Зайчук О. В.]. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 685 с.

10. Теорія держави і права [Текст] : навч. посіб. / В. О. Качур; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К. : ЦП «Компринт», 2014. – 328 с.

References:

1. The Constitution of Ukraine adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine June 28, 1996 // Supreme Council (VVR), 1996, N 30, Art. 14

2. Onishchenko N. ed. (2009). Instytut jurydychnoji vidpovidal'nosti v demotachnych pravovysh systemach. [Institute of legal responsibility in democratic legal systems]. NAS of Ukraine, Institute of State and Law. Koretsky. – K.: Legal opinion, 216.

3. Iwanski A. (2009). Finansovo-pravova vidpovidal'nist v suchasniy Ukraini: teoretychne doslidgenja [The financial liability in contemporary Ukraine: theoretical research]. National Academy of Law. Odessa. – 36 s.

4. Kikot E. (2013). Gospodarsko-pravova vidpovidal'nist yak vyd jurydychnoji vidpovidal'nosti [Economic and legal responsibility as a kind of legal responsibility]. Nat. Acad. rights. Sciences of Ukraine, Institute private. Law and Enterprise them. FG Burchak. – K. – 20 s.

5. Melnik S. (2015). Typologija jurydychnoji vidpovidalnosti za administratyvnyy pravom Ukrainy [Types of legal liability for administrative law of Ukraine]. Kharkiv. nat. University of them. Karazin. Kharkiv. – 18 s.

6. Usenko V.F., Shemelynets I.I. (2010) Pravovi problem zastosuvanja statti 41 Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporuchenja [Legal problems st.41 application of the Code of Ukraine on Administrative Offences]. Law of Ukraine, 3, 46–51.

7. Lukyanets D.M. (2004) Typologija jurigichnoji vidpovidal'nosti [Types of legal liability], Legal Ukraine, 3, 4–10.

8. Kolpakov V. (2004) Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporuchenja: poshuk novoji paradigm [Code of Ukraine on Administrative Offences: search for a new paradigm]. Law of Ukraine, 7, 85–89.

9. Zaychuk A. ed. (2006). Teorija dergavy i prava. Akademichnyi kurs [Theory of State and Law. Academic course]. – Kyiv: Inter Yurinkom, 685.

10. Kachur V. (2014). Teorija dergavy i prava [The theory of state and law]. Komprynt, 328.

КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ ЮРИДИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

И.И. Шемелинец

Аннотация. Научная статья посвящена решению проблемы классификации видов юридической ответственности и разработки системы критериев, с помощью которых может быть проведена такая классификация.

В статье анализируется современное состояние нормативного закрепления конкретных видов юридической ответственности, выделяются недостатки такого закрепления и отмечается отсутствие единых четко определенных обстоятельств, провоцирующих возникновение новых ее видов.

Подчеркивается необходимость разработки единых теоретических конструкций и дефиниций, которые бы давали возможность полного выяснения правовой природы каждого отдельного вида юридической ответственности. В этом контексте целесообразно говорить о принятии отдельного программного нормативного акта по закреплению понятия и системы юридической ответственности.

Обосновывается тезис о том, что в основу классификации видов юридической ответственности должна быть положена конструкция теории государственного принуждения, отсутствие или наличие которого и будет означать вид юридической ответственности.

На основе проведения анализа разработаны предложения по совершенствованию нормативно-правового закрепления системы юридической ответственности.

Ключевые слова: юридическая ответственность, вид юридической ответственности, правонарушения, санкция, классификация юридической ответственности.

CLASSIFICATION OF LEGAL LIABILITY: THEORETICAL ASPECTS

I. Shemelynets

Abstract. The scientific article is devoted to the problem of classification of legal liability and the development of criteria by which can be carried out such classification.

The article analyzes the current state of regulatory consolidation of specific types of legal liability, highlighted disadvantages of such consolidation and emphasized the absence of a single well-defined circumstances that provoke the emergence of its new species.

The necessity of developing common definitions and theoretical constructs that have made it possible to fully clarify the legal nature of each type of legal liability. In this context, it is advisable to speak about the adoption of a separate regulation to unify the concept and system of legal liability.

Substantiated the thesis that the basis for the classification of legal liability should be assigned the design theory of state coercion, absence or presence of which mean the kind of legal liability.

Based on the analysis developed proposals to improve the regulatory consolidation system of legal liability.

Key words: legal liability, the type of legal liability, offense, sanction, classification of legal liability.